

Ein Leben für den Frieden Життя задля миру

Bertha v. Suttner

Берта фон Зутнер

Medieninhaber und Herausgeber:
© 2005 Österreichisches Gesellschafts- und Wirtschaftsmuseum,
Wien, <http://www.wirtschaftsmuseum.at>
Hergestellt im Auftrag des Bundesministeriums für auswärtige
Angelegenheiten, Wien, <http://www.bmaa.gv.at>
Inhaltliche Konzeption: Georg Hamann
Hersteller: Paul Gerin Druckerei, Wolkersdorf
ISBN: 3-902353-28-7

Видавець:
© 2005 Австрійський музей економіки та соціальних питань,
Відень, <http://www.wirtschaftsmuseum.at>
Видано на замовлення Федерального міністерства зовнішніх справ,
Відень, <http://www.bmaa.gv.at>
Концепція змісту: Георг Гаманн
Видавництво: Пауль Герін Друккері, Волькерсдорф
ISBN: 3-902353-28-7

100 Jahre Friedensnobelpreis an Bertha von Suttner

„Die Waffen nieder“ – dieser Titel des berühmtesten Romans Bertha von Suttners war zugleich Programm und wichtigstes Lebensziel dieser bemerkenswerten Frau. Der hundertste Jahrestag der Verleihung des Friedensnobelpreises an Bertha von Suttner ist eine ausgezeichnete Gelegenheit, an ihr Werk zu erinnern und sich damit auseinander zu setzen.

Bertha von Suttner war nicht nur die erste Frau, die den Friedensnobelpreis erhielt, sie war es auch, die ihren Freund und Gönner Alfred Nobel zur Stiftung des Friedensnobelpreises inspirierte.

Als Schriftstellerin und Vortragende war Bertha von Suttner die Galionsfigur einer weltweiten Friedensbewegung. Entgegen dem Trend ihrer Zeit stellte sie sich unbeirrbar gegen nationalen Fanatismus, gegen aggressive Parolen von Kriegstreibern, Hasspredigern und Antisemiten. Sie erkannte die zerstörerische Kraft dieser Ideologien und meinte prophetisch: "Der nächste Krieg wird von einer Furchtbarkeit sein wie noch keiner seiner Vorgänger".

Bertha von Suttner blieb es erspart, die zerstörerischen Weltkriege des 20. Jahrhunderts mit zu erleben. Wir, die wir um die Erfahrung dieser fürchterlichen Kriege wissen, haben die Aufgabe, uns an von Suttners Lebenswerk zu erinnern und es weiter zu tragen.

Die österreichische Außenpolitik wird sich im Geiste Bertha von Suttners weiterhin für den Frieden und die Einhaltung der Menschenrechte in aller Welt einsetzen. Denn dauerhafter Frieden und Sicherheit sind nur dort möglich, wo Menschenrechte garantiert sind.

Dr. Ursula Plassnik
Bundesministerin für auswärtige Angelegenheiten
der Republik Österreich

100-річчя вручення Нобелівської премії миру Берті фон Зутнер

“Скласти зброю!” – ця назва найвідомішого роману Берти фон Зутнер була водночас програмою і найголовнішою метою життя цієї непересічної жінки. Сторічний ювілей вручення Нобелівської премії миру Берті фон Зутнер – це чудова нагода згадати про її творчість і познайомитися з її діяльністю.

Берта фон Зутнер була не лише першою жінкою, яка отримала Нобелівську премію миру, вона також надихнула свого друга й покровителя Альфреда Нобеля до заснування цієї премії.

Як письменниці й лектор, Берта фон Зутнер була провідною постаттю світового руху за мир. Усупереч тенденціям свого часу вона впевнено зайняла позицію поборення національного фанатизму, проти агресивних закликів паліїв війни, проповідників ненависті й антисемітів. Вона усвідомила руйнівну силу цих ідеологій і пророче сказала: “Наступна війна буде такою жажливою, як жодна з попередніх”.

Берта фон Зутнер не дожила до руйнівних Світових воєн XX століття. Ми, знаючи про наслідки цих жажливих воєн, маємо згадати про справу життя фон Зутнер і продовжити її.

Австрійська зовнішня політика й надалі виступатиме в дусі Берти фон Зутнер за мир і дотримання прав людини в цілому світі. Бо сталий мир і безпека можливі лише там, де гарантовані права людини.

Д-р. Урсла Пласнік
Федеральний міністр зовнішніх справ
Республіки Австрія

Bertha von Suttner (1843-1914) Biographie

Берта фон Зутнер (1843-1914) Життєпис

9. Juni 1843: Bertha Sophia Felicita Gräfin Kinsky von Chinitz und Tettau wird im Prager Palais Kinsky am Altstädter Ring geboren. Die Kindheit verbringt Bertha mit ihrer Mutter Sophie in Brünn.

1856 bis 1873: Übersiedlung nach Wien, später nach Klosterneuburg bei Wien. Aufenthalte in Wiesbaden, Paris, Baden-Baden, Venedig, Bad Homburg

Sommer 1864: Bekanntschaft mit Ekaterina Dadiani, Fürstin von Mingrelien, in Bad Homburg

1873 bis 1875: Gouvernante für die vier Töchter des Barons Karl von Suttner in Wien und Harmannsdorf/NÖ. Heimliche Beziehung zu dessen Sohn Arthur

Herbst 1875 bis Sommer 1876: Sekretärin bei Alfred Nobel in Paris

12. Juni 1876: Heimliche Hochzeit mit Arthur von Suttner in der Kirche „St. Ägyd“ in Wien-Gumpendorf

Sommer 1876 bis Frühjahr 1885: Die Suttners leben in Georgien. Aufenthalte in Tiflis, Kutais und Zugdidi

Mai 1885: Rückkehr nach Österreich

Oktober 1885: Besuch des Schriftstellerkongresses in Berlin

Winter 1886/1887: Aufenthalt in Paris. Erste Kontakte zur Friedensbewegung

1889: „Die Waffen nieder!“ erscheint

Winter 1890/1891: Aufenthalt in Venedig, Kontakte zu Vertretern der „Interparlamentarischen Konferenzen“

1891: Erster großer öffentlicher Auftritt beim 3. Weltfriedenskongress in Rom, Gründung der „Österreichischen Friedensgesellschaft“

1892: Gründung des „Vereins zur Abwehr des Antisemitismus“, Reisen nach Berlin, Bern und Zürich

10. Dezember 1896: Tod Alfred Nobels

1899: Erste Haager Friedenskonferenz

10. Dezember 1902: Tod Arthur von Suttners

1903: Eröffnung des „Institut international de la Paix“ in Monaco

1904: Erste Amerikareise, Weltfriedenskongress in Boston. Empfang bei Präsident Theodore Roosevelt in Washington

Dezember 1905: Suttner wird der Friedensnobelpreis zuerkannt.

Frühjahr 1906: Entgegennahme des Friedensnobelpreises in Christiania, Vortragsreise durch Skandinavien

1907: Zweite Haager Friedenskonferenz

1912: Zweite Amerikareise

21. Juni 1914: Tod Bertha von Suttners in Wien, ihr Leichnam wird auf eigenen Wunsch verbrannt. Ihre Urne befindet sich in Gotha.

9 червня 1843: Берта Софія Фелічіта графиня Кінські фон Хініц і Теттау народилася у Палаці Кінські у Празі на Старомійській площі. Дитинство Берта проводить зі своєю матір'ю у Брюнні.

Від 1856 до 1873: Переселення до Відня, згодом до Клостернейбургу поблизу Відня. Перебування у Вісбадені, Парижі, Баден-Бадені, Венеції, Бад Гомбурзі.

Літо 1864: У Бад Гомбурзі знайомство з Катериною Дадіані, княгинєю фон Мінгрелія.

Від 1873 до 1875: гувернантка чотирьох дочок барона Карла фон Зутнера у Відні й Гармансдорфі, Нижня Австрія. Таємний зв'язок з його сином Артуром.

Від осені 1875 до літа 1876: Секретар Альфреда Нобеля в Парижі.

12 червня 1876: таємне одруження з Артуром фон Зутнером у церкві Св. Єгїди у Відні-Гумпендорфі.

Від літа 1876 до весни 1885: Сім'я Зутнер живе у Грузії. Перебування в Тбілісі, Кутаїсі та Зугдіді.

Травень 1885: Повернення до Австрії.

Жовтень 1885: Участь у конгресі письменників у Берліні.

Зима 1886/1887: Перебування в Парижі. Перші контакти з рухом миру.

1889: Публікація роману „Скласти зброю!“

Зима 1890/1891: Перебування у Венеції, контакти з представниками „Міжпарламентських конференцій“.

1891: Перший великий публічний виступ на 3-му Світовому конгресі миру в Римі, заснування „Австрійського товариства боротьби за мир“.

1892: Заснування „Асоціації спротиву антисемітизму“, подорожі до Берліну, Берну й Цюріху.

10 грудня 1896: Смерть Альфреда Нобеля.

1899: Перша Конференція миру в Гаазі.

10 грудня 1902: Смерть Артура Зутнера.

1903: Відкриття „Міжнародного інституту миру“ в Монако.

1904: Перша подорож до Америки, Світовий конгрес миру в Бостоні. Аудієнція у Президента Теодора Рузвельта у Вашингтоні.

Грудень 1905: Зутнер присуджено Нобелівську премію миру.

Весна 1906: Отримання Нобелівської премії миру в Крістініані, поїздка з лекціями по Скандинавії.

1907: Друга Гаазька конференція миру.

1912: Друга подорож до Америки.

21 червня 1914: Смерть Берти фон Зутнер у Відні, кремація за власним бажанням померлої. Урна знаходиться в Готі.

Bertha v. Suttner 2

Kindheit und Jugend Дитинство та юність

Prag, Photographie um 1900 aus Suttners Besitz – Прага. Світлина біля 1900 р., з приватної збірки Зутнерів.

Die vier Brüder Kinsky als hohe Offiziere der österreichischen Armee. Berthas Vater Franz Josef (zweiter von links) stirbt 75jährig noch vor ihrer Geburt. Чотири брати Кінські у вищому офіцерському чині австрійської армії. Батько Берти Франц Йозеф (другий зліва) помирає у віці 75-и років ще до її народження.

Venedig 1864

Homburg 1866

Die junge Bertha führt an der Seite ihrer Mutter ein kostspieliges Gesellschaftsleben. Молода Берта провадить при своїй матері марнотратне життя у вищому суспільстві.

In der Hoffnung auf den großen Gewinn verspielt die Mutter auch Berthas gesamtes Vermögen in Casinos. З надією на великий виграш мати програє в казино все майно Берти.

Bertha Sophia Felicita Gräfin Kinsky von Chinitz und Tettau kommt am 9. Juni 1843 in Prag (heute Tschechische Republik) zur Welt. Obwohl als Gräfin geboren, zählt Bertha dennoch nie zur „ersten Gesellschaft“. Ihre Mutter Sophie ist eine Bürgerliche und wird nach dem Tod ihres Mannes von dessen Familie gemieden.

Берта Софія Фелічита графиня Кінські фон Хініці і Теттау народилася 9-го червня 1843 року в Празі (сьогодні Чеська Республіка). Хоча й народжена графинєю, Берта не належить до “високого стану” суспільства. Її мати Софія була бюргерського походження. Після смерті чоловіка його сім'я уникає контактів з нею.

Gouvernante bei Suttner Гувернантка в Зутнерів

Drei Verlobungen – aber keine Heirat:

Baron Gustav von Heine-Geldern,
ein englischer Hochstapler (Name unbekannt),
Prinz Adolf zu Sayn-Wittgenstein-Hohenstein

Троє заручин – однак жодного одруження:

Барон Густав фон Гайне-Гельдерн,
англійський авантюрист (ім'я невідоме),
принц Адольф Сайн-Вітгенштайн-Гогенштайнський

Gustav von Heine-Geldern; Bertha löst die Verlobung zum 34 Jahre älteren Millionär.
Густав фон Гайне-Гельдерн; Берта розриває заручини з мільйонером, старшим на 34 роки.

Schloss
Harmannsdorf heute
Замок
Гармансдорф,
сучасний
вигляд

Im Landschloss Harmannsdorf in
Niederösterreich verlebt Bertha im Kreise
der Familie Suttner eine glückliche Zeit.
У заміському замку Гармансдорф у Нижній
Австрії Берта проводить у колі сім'ї Зутнер
щасливі дні.

Das Dienstpersonal der Familie
Suttner. Als Gouvernante zählt die
geborene Gräfin nun fast dazu.
Прислуга сім'ї Зутнер. У ролі
гувернантки вроджена графиня
майже належить до їхнього кола.

Bertha ist nicht bereit, sich an einen reichen Mann zu verkaufen. Als Gouvernante für die Töchter Baron Suttners verdient sie sich selbstbewusst ihr eigenes Geld. In einen der Söhne verliebt sie sich: Arthur von Suttner, ihren späteren Gatten.

Берта не готова продати себе багатому чоловікові. Як гувернантка чотирьох дочок барона Зутнера вона самостійно заробляє свої власні гроші. Берта закохується в одного з синів, Артура фон Зутнера, свого майбутнього чоловіка.

Alfred Nobel

Альфред Нобель

Bertha v. Suttner 4

Ansicht
von Paris
Вид Парижу

Alfred Nobel, ein einsamer und melancholischer Mann, verliebt sich in die belesene und vielsprachige Bertha.

Альфред Нобель, самотній і меланхолійний чоловік, закохується в Берту, яка багато читає і володіє кількома мовами.

Korrespondenzkarte
Suttners an Nobel
Поштова картка
Зутнер до Нобеля

Nobels Pariser Villa in der Ave.
Malakoff, Berthas noble Wohn- und
Arbeitsstätte
Паризька вілла Нобеля в Аве,
Малакоф. Елегантне помешкання й
місце праці Берти.

Nobels
chemisches
Labor
Хімічна
лабораторія
Нобеля

„Ich möchte einen Stoff oder eine Maschine schaffen können von so fürchterlicher, massenhaft verheerender Wirkung, daß dadurch Kriege überhaupt unmöglich würden.“
“Я хотів би винайти речовину або пристрій такої жахливої, загальноруйнівної дії, щоб таким чином унеможливити війни взагалі.” (А. Нобель)

Alfred Nobel hat mit der Erfindung des Dynamits Millionen gemacht. Nach unstenen Jahren lässt er sich in Paris nieder und sucht via Zeitungsannonce eine Privatsekretärin. Bertha meldet sich und wird sofort eingestellt.

Альфред Нобель заробив винайденням динаміту мільйони. Після бентежних років життя він поселяється в Парижі й шукає через анонс у газеті приватну секретарку. Берта зголошується й відразу отримує призначення на роботу.

Jahre am Kaukasus Роки на Кавказі

Tiflis, zeitgenössische Photographie aus dem Besitz Bertha von Suttner
Тбілісі, тогочасна світлина з приватної збірки Берти фон Зутнер

Auf farbenfrohen Sammelbildchen wird das „exotische“ Leben auf dem Kaukasus dargestellt.
На барвистих колекціях листівок зображено “екзотичне” життя на Кавказі.

Fürstin Ekaterina von Mingrelien, Gönnerin der Suttners
Княгиня фон Мінгрелія, покровителька Зутнерів

Um Geld zu verdienen, schreibt Bertha Fortsetzungsromane für österreichische Zeitungen und wird dadurch zunehmend bekannt. Щоб заробляти гроші, Берта Зутнер пише для австрійських газет романи з продовженням і стає дедалі відомішою.

Arthur von Suttner, der um sieben Jahre jüngere Ehemann. Portrait aus späterer Zeit. Артур фон Зутнер, чоловік Берти. Він був молодшим на сім років. Портрет пізнішого часу.

Bertha von Suttner, von ihrem Mann in Georgien als dicklich und kurzsichtig karikiert
Берта фон Зутнер, зображена як короткозора й повнява жінка. Карикатура, намальована її чоловіком у Грузії.

Aus Liebe zu Arthur von Suttner verlässt Bertha 1876 Paris. Nach der heimlichen Hochzeit zieht das Paar nach Georgien. Die Geldsorgen sind quälend: durch Sprach- und Musikunterricht trägt Bertha zum Lebensunterhalt bei.

Через кохання до Артура фон Зутнера Берта залишає 1876 року Париж. Після таємного весілля подружжя пара переселяється до Грузії. Великі фінансові проблеми завдають мук: Берта заробляє на життя уроками мови та музики.

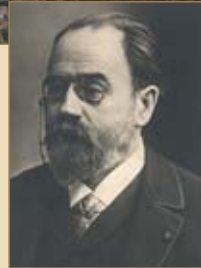
Bertha v. Suttner 6

Zurück in Europa - Paris Повернення до Європи – Париж

Ansicht von Paris
Вид Парижу

39. PARIS - L'Hôtel de Ville et le Pont d'Arcole LIP
The Town Hall and Arcole Bridge

Der berühmte französische Schriftsteller Emile Zola, Suttners Korrespondenzpartner
Відомий французький письменник Еміль Золя, з яким Зутнер обмінювалася листами

„Das Maschinenzeitalter“ –
In ihrem 1888 erschienenen Buch erwähnt Suttner zum erstenmal die internationale Friedensbewegung.
„Епоха машин“ –
у книжці, яка з'явилася 1888 року, Зутнер вперше згадує міжнародний рух миру.

Im Haus des Dichters Alphonse Daudet gerät Suttner in Kontakt mit der Friedensbewegung.
У будинку письменника Альфонса Доде Зутнер вперше контактує з рухом миру.

Nach Jahren am Kaukasus kehrt das Paar zurück nach Europa. In Paris erfährt Bertha von Suttner erstmals von der Existenz einer organisierten Friedensbewegung. Damit hat sie das Thema ihres Lebens gefunden.

Після років, проведених на Кавказі, подружжя повертається до Європи. У Парижі Берта вперше дізнається про існування організованого руху миру. Ця тема стає справою її життя.

Bertha v. Suttner 7

Die Waffen nieder! Скласти зброю!

Monatsschrift der
österreichischen
Friedengesellschaft
Місячник австрійського
товариства миру

Der Antikriegsroman wird weltweit zu einem der erfolgreichsten Bücher des 19. Jahrhunderts. Антивоєнний роман стає однією з найвизначніших книжок XIX ст. світового значення.

Auch der Pazifist Leo Tolstoj ist beeindruckt von Suttners Buch. Пацифіст Лев Толстой також вражений книжкою Зутнер

Mitgliedskarte der österreichischen Friedensgesellschaft für Alfred Nobel, der Suttner großzügig unterstützt
Членський квиток австрійського товариства миру для Альфреда Нобеля, який щедро підтримує Зутнер

Die nun berühmte Suttner als Motiv der Karikaturisten
Зутнер, тепер відома письменниці, стає об'єктом карикатуристів

„Die Waffen nieder!“ von 1889: ein leidenschaftliches und wegen der realistischen Schilderungen von Kriegsgreueln verstörendes Buch. Suttner entwickelt sich zur Vorkämpferin des Pazifismus. Fast im Alleingang gründet sie 1891 die Österreichische Friedensgesellschaft.

“Скласти зброю!” (1889) – пристрасна, вражаюча своїм реалістичним зображенням жахів війни книжка. Зутнер стає лідером пацифізму. Майже самотужки вона засновує Австрійське товариство миру.

Bertha v. Suttner 8

Kampf gegen den Antisemitismus

Боротьба проти антисемітизму

„Nur ein redliches Mittel gibt es,
Verfolgte vor Verfolgung zu schützen –
sich neben sie zu stellen.“

“Існує єдиний чесний засіб, захистити гнаних від гоніння –
стати поряд з ними.” (Берта фон Зутнер)

„Gedanken zur Zionistenbewegung“ von Arthur von Suttner
in Theodor Herzls Zeitung „Die Welt“
“Зауваги до сіоністського руху” Артура Зутнера в газеті Теодора
Герцля “Ді Вельт”

Gedanken zur Zionistenbewegung.

H. Sandberger v. Suttner.

„Der Judenstaat“ von
Theodor Herzl, eine Tendenz-
schrift nach dem Vorbild von
„Die Waffen nieder!“
“Єврейська держава” Теодора
Герцля, тенденційний твір,
написаний за зразком
“Скласти зброю!”

Arthur von Suttner
Артур фон Зутнер

Theodor Herzl, der Begründer des
Zionismus. Er ist mit den Suttners
befeundet, steht dem „Anti-Verein“
aber skeptisch gegenüber.
Теодор Герцль, засновник
сіонізму. Він товаришує зі
Зутнерами, однак скептично
налаштований до “Товариства
подолання антисемітизму”.

Zeitgenössische
antisemitische Karikatur
Точасна антисемітська
карикатура

Prominente Mitglieder des „Anti-Vereins“:
Ludwig Ganghofer, Schriftsteller; Hermann Nothnagel,
Mediziner; Johann Strauß Sohn, Komponist;
Carl von Hasebauer, Architekt; Peter Rosegger, Schriftsteller;
Richard von Krafft-Ebing, Psychiater
Відомі члени “Товариства подолання антисемітизму”:
Людвіг Гангофер, письменник; Герман Нотнагель, медик;
Йоганн Штраус-сині, композитор; Карл фон Газенауер,
архітектор; Петер Розеггер, письменник;
Ріхард фон Крафт-Ебінг, психіатр.

Gegen den immer aggressiver werdenden
Antisemitismus beziehen die Suttners klar
Stellung. 1891 gründet Arthur den „Verein
zur Abwehr des Antisemitismus“ und wird
von Bertha leidenschaftlich unterstützt. Das
Paar macht sich damit Nationalisten, Kleri-
kale und Antisemiten zu Feinden.

Подружжя Зутнер займає чітку позицію
проти антисемітизму, який стає дедалі
агресивнішим. Артур засновує в 1891 р.
“Товариство подолання антисемітизму” і
знаходить пристрасну підтримку Берти.
Унаслідок цього подружжя набуває ворогів
в подібні націоналістів, клерикалів та антисемітів.

Bertha v. Suttner 9

Internationale Kongresse Міжнародні конгреси

Bei den jährlich stattfindenden Friedenskongressen hat Suttner ihre ersten großen öffentlichen Auftritte. На щорічних конгресах миру Зутнер має змогу вперше виступати з великими публічними провами.

Drei wichtige Mitkämpfer der Suttner: der Deutsche Rudolf Virchow, der Schweizer Elie Ducommun und der Franzose Frédéric Passy
Троє важливих соратників Зутнер: німець Рудольф Вірхов, швейцарець Еліє Дюкомон і француз Фредерік Пассі

Alfred Nobel bleibt Suttner gegenüber skeptisch:
„Meine Fabriken werden vielleicht dem Krieg noch früher ein Ende machen als Ihre Kongresse: an dem Tag, da zwei Armeekorps sich gegenseitig in einer Sekunde werden vernichten können, werden wohl alle zivilisierten Nationen zurückschauern und ihre Truppen verabschieden.“
Альфред Нобель зберіг скепсис до дій Зутнер:
“Мои фабрики, напевно, покладуть кінець війні скоріше, ніж Ваші конгреси: того дня, коли два армійських корпусів зможуть знищити один одного впродовж секунди, усі цивілізовані нації відсахнуться від жаху й розпустять свої війська.”

Als nunmehr weltberühmte Frau knüpft Bertha von Suttner auf vielen Friedenskongressen Kontakte und arbeitet unermüdlich für die internationale Friedensbewegung.

Відома в усьому світі, Берта фон Зутнер навіязує на багатьох конгресах миру контакти й невтомно працює для міжнародного руху миру.

Der „Friedenszar“ „Цар-миротворець”

„Völkerwille, blähe die Segel! Das Friedensschiff hat nun einen Kapitän... Wir sehen Land!“
Ein Beispiel für Suttners schwärmerische Hoffnung auf den „Friedenszaren“
“Воля народів, напни вітрила! Корабель миру має тепер капітана... Ми бачимо берег!”
Приклад фанатичної надії на “царя-миротворця”

Frau Suttner: So, Du schleifst Dein Bajonnett und das nennst Du, den Frieden wollen? – Der Russe: Ich schwöre Dir, so lange ich das Bajonnett schleife, wünsche ich den Frieden.

Пані Зутнер: “Ах так, ти гостриш багнета й називаєш це, прагнути миру? – Росіянин: Я присягаю Тобі, що доти, доки я гострю багнета, я прагну миру.”

„Der Friedensengel – ein finnländisches Märchen“ – Die Karikatur weist auf die Diskrepanz zwischen Nikolaus` Ankündigungen und dem brutalen Vorgehen seiner Armee in Finnland hin.

“Ангел миру – фінська казка” – карикатура вказує на невідповідність між проголошеннями царя Миколи й жорстокими діями його армії у Фінляндії.

„Der Zar und der Friedensengel“. Nikolaus II. küsst den abgemagerten Friedensengel, der vom russischen Bären bereits angenagt wird. “Цар і ангел миру”. Микола II-й цілує виснаженого ангела миру, якого вже почав роздирати російський ведмідь.

Suttner setzt 1894 in den neuen Zaren Nikolaus II. große Hoffnungen. Tatsächlich erlässt der Zar ein „Friedensmanifest“ mit der Forderung nach Abrüstung und einer internationalen Friedenskonferenz. Seine Politik in Finnland und der Mandchurei straft ihn allerdings Lügen. Suttner verteidigt ihn lange – und verstört damit viele ihrer Mitstreiter.

Зутнер покладає на нового царя Миколу II-го великі надії. Справді, цар видає “Маніфест миру” з вимогою роззброєння й проведення міжнародної конференції миру. Однак його політика у Фінляндії та Манджурії засвідчує брехню царя. Зутнер довго захищає його - й іритує своїх соратників.

Die Haager Friedenskonferenzen Гаазька мирна конференція

Die Welt

Suttner reist als Berichterstatterin für Theodor Herzls „Die Welt“ nach Den Haag und arbeitet dort auch für den Zionismus.
Зутнер їде до Гааги як кореспондент для газети Теодора Герцля “Ді Вельт” і працює там, окрім того, для сіонізму.

„Europa beeile dich, dich zu verbrüdern, beeile dich, den Krieg unter deinen Nationen auszuschalten, sonst kann der nächste Zwischenfall dich zugrunde richten.“
“Європо, поспішай брататися, поспішай викоренити війну поміж своїми націями, у противному разі наступний інцидент погубить тебе.”

Der Friedensengel zeigt der Suttner die lange Nase. Angel miru pokae Zutner довгого носа.

„Nach dem Haag!...“
“До Гааги!...” – Мої валізи спаковані, завтра я їду туди, де має “народитися мир”.

„O Bertha, wie riecht das schön!“ – die europäischen Staatsoberhäupter als Friedenspeife rauchende Indianer.
“O Bertha, як то гарно пахне!” – глави європейських держав, зображені як індіанці, що курять лольку миру.

Auf Initiative des Zaren wird im Haag 1899 die erste Friedenskonferenz einberufen. Teilnehmer sind aber nicht Pazifisten, sondern Diplomaten, Staatsmänner und Militärs. Die Diskussion über Fragen der Abrüstung und des Kriegsrechts bringen kaum Ergebnisse.

За ініціативою царя у Гаазі скликано 1899р. конференцію миру. Однак учасниками є не пацифісти, а дипломати, державні мужі та військові. Дискусії з питань роззброєння та воєнного права майже не приносять результатів.

Albert von Monaco Альберт Монакський

Der Palast von Monaco. Suttners Postkarte an ihre Haushälterin in Wien mit der eigenhändigen Anmerkung: „Das ist meine Wohnung.“
Палац Монако. Поштівка Зутнер до своєї домоуправительниці у Відні з власноручною приміткою: „Тут я живу.“

Fürst Albert von Monaco
Князь Альберт Монакський

Das berühmte Casino von Monte Carlo
Відоме казино в Монте Карло

Gruppenphoto nach der Gründung des Friedensinstituts in Monte Carlo; links Suttner, neben ihr Fürst Albert
Спільне фото після заснування Інституту миру в Монте Карло; зліва – Зутнер, біля неї – князь Альберт.

Auch Fürst Albert von Monaco engagiert sich unter Suttners Einfluss für die europäische Friedensbewegung. Sie erhofft ihn allerdings vergeblich als künftigen Geldgeber.

Принц Альберт Монакський також підтримує вплив Зутнер на європейський рух миру. Однак надаремне сподівається вона на його майбутню фінансову підтримку.

Amerika Америка

Von ihren Reisen schickt Suttner ihrer Haushälterin Kathi Buchinger zahlreiche Postkarten. Під час подорожі Зутнер надсилає своїй домоуправительниці Каті Бухінгер численні поштівки.

„Das ist der Hafen von San Franzisko, wo ich heute wohlauf angekommen bin.“
„Це – порт у Сан Франциско, куди я сьогодні прибула в доброму здоров'ї.“

Suttner mit amerikanischen Frauenrechtlerinnen, neben ihr sitzend die Frau des Zeitungskönigs William R. Hearst
Зутнер з американськими феміністками, біля неї сидить дружина "короля газет" Вільяма Р. Гірста.

Der amerikanische Großindustrielle Andrew Carnegie fördert die Friedensbewegung mit Millionenbeträgen.
Крупний американський промисловець Ендрю Карнегі сприяє рухові миру внесками мільйонів доларів.

Das Amphitheater von Chautauqua, N. Y. Vor Tausenden hält Suttner ihre englischen Friedensvorträge.
Амфітеатр Чотокви, Нью Йорк. Зутнер виступає з промовама англійською мовою перед тисячами слухачів.

Die größten Erfolge hat Suttner in den USA, wo sie auch als Idol der Frauenbewegung gilt. Trotz Altersbeschwerden reist sie auf der ständigen Suche nach Gönnern der Friedensbewegung 1904 und 1912 nach Amerika.

Найбільші успіхи Зутнер має в США, де вона стає кумиром феміністичного руху. Незважаючи на проблеми зі здоров'ям, вона в 1904 і 1912 рр. їде до Америки, невтомно шукаючи спонсорів для руху миру.

Der Nobelpreis Нобелівська премія

Suttner in ihrem Arbeitszimmer in Wien. Im Hintergrund das palmzweiggeschmückte Bild des 1902 verstorbenen Arthur Zuttner у своєму кабінеті у Відні. На задньому тлі – прикрашений пальмовим віттям портрет Артура, померлого 1902-го року.

Die elegante Witwe als Vortragende
Елегантна дама у ролі промовця.

Die Nachricht von der Zuerkennung des Nobelpreises erreicht Suttner 1905 während einer Vortragsreise in Deutschland. Звістку про отримання Нобелівської премії Зутнер отримує 1905-го року підчас поїздки з лекціями по Німеччині.

Längst ist Suttner für die Karikaturisten zur verhöhnnten „Friedens-Bertha“ geworden: „Es ist sehr beschämend für die Natur, daß sie mich uzen will.“

Уже давно Зутнер стала для карикатуристів предметом насміхання: „Берта миру“: „Це дуже ганебно для природи, що вона насміхається наді мною.“

Suttners engster Mitarbeiter, der Publizist Alfred Hermann Fried; im Jahr 1911 erhält auch er den Friedens-Nobelpreis. Близький соратник Зутнер, публіцист Альфред Герман Фрід; 1911-го року він теж отримує Нобелівську премію миру.

Widmung Suttners an Fried: „Dem, der zuerst mein Jünger, später mein Gehilfe, zuletzt mein Stab geworden (A. H. Fried) gehört dieser Band.“
Присвята Зутнер Фрідові: “Тому, хто був спочатку моїм учнем, згодом – помічником, пізніше став опором (А.Г. Фрід) присвячується цей том.”

Ohne Suttner gäbe es den Friedens-Nobelpreis nicht, was ihr durchaus bewusst ist. Dass sie in den ersten Jahren bei der Vergabe übergangen wird, enttäuscht sie sehr. Sie braucht dringend Geld: für die Friedensbewegung – und für sich selbst.

Без Зутнер Нобелівської премії миру не існувало б, що вона дуже добре усвідомлювала. Те, що в перші роки вручення премії її ігнорували, дуже розчарувало її. Вона терміново потребує грошей: для руху миру й для самої себе.

Vor dem großen Krieg Напередодні великої війни

Bis zuletzt kämpft Suttner darum, den drohenden Krieg zu verhindern.
Зутнер бореться до останнього, щоб запобігти загрози війни.

„Die Menschen begreifen nicht, was vorgeht ... Warum tut ihr nichts, ihr jungen Leute? Euch geht es vor allem an! Wehrt euch doch, schließt euch zusammen! Laßt nicht immer alles uns paar alte Frauen tun, auf die niemand hört.“
(Suttner zu Stefan Zweig)
„Люди не усвідомлюють, що відбувається... Чому ви нічого не робите, молоді люди? Це перш за все стосується вас! Чиніть спротив, об'єднуйтесь! Не лишайте всю роботу нам, кільком старим жінкам, яких ніхто не слухає.“
(Зутнер до Стефана Цвайга).

Österreich-Ungarn und das Deutsche Reich:
„Solch treue Brüderschaft im Krieg Verleiht uns Mut und Kraft und Sieg!“
Австро-Угорщина й Німецький Райх: “Це вірне братерство в війні / Дає нам відвагу та силу в борні!”

„Der Balkan versinkt im Blut“:
1. Balkankrieg 1911,
2. Balkankrieg 1913,
3. Balkankrieg 1914 als Auslöser des Weltkrieges.
“Балкани тонуть у крові”:
1-а Балканська війна 1911 р.,
2-га Балканська війна 1913 р.,
3-я Балканська війна 1914 р. – початок Світової війни.

In verhängnisvoller „Nibelungentreue“ verbündet: der österreichische Kaiser Franz Josef (rechts) und der deutsche Kaiser Wilhelm II.
Пов'язані фатальною “Вірністю Нібелунгів”:
Австрійський цар Франц Йозеф (справа) і німецький кайзер Вільгельм II.

In allen Staaten wird hektisch aufgerüstet. Suttner warnt verzweifelt vor einem großen Krieg – und wird ausgelacht. Eine Woche nach ihrem Tod am 21. Juni 1914 wird der österreichische Thronfolger Franz Ferdinand in Sarajewo erschossen, einen Monat später erfolgt die Kriegserklärung Österreich-Ungarns an Serbien: der Erste Weltkrieg beginnt ...

В усіх державах проводиться поспішне озброєння. Надаремне застерігає Зутнер перед великою війною – її висміюють. Через тиждень після смерті Берти фон Зутнер 21-го червня 1914 року в Сараєво вбито австрійського спадкоємця престолу Франца Фердинанда, через місяць Австро-Угорщина оголошує війну Сербії: починається Перша світова війна...

Suttner und der Nobelpreis Зутнер і Нобелівська премія

2004 Ван'ярі Маатаї
2003 Шріні Ебаді
2002 Джимі Картер
2001 ООН і її генеральний секретар Кофі Аннан
2000 Кім Две Юнг
1999 Медисині санс Фронт' ерес
1998 Джон Юм та Девід Трімбл
1997 Міжнародна кампанія за заборону шаперних мін та Джоді Вільямс
1996 Карлос Філіп Хіменес Бело та Хосе Рамос-Горта
1995 Йозеф Ротблат та Конференція наук і світових справ у Пугваші
1994 Яср Арафат, Шимон Перес та Іцхак Рабін
1993 Нельсон Мандела і Фредерік Віллем де Клерк
1992 Річард Менку Тум
1991 Аунг Сан Суу Квай
1990 Михайло Горбачов
1989 Терцін Гуауто, 14-й Далай Лама
1988 Група умов ОБ'єднаних націй
1987 Оскар Аріас Санхез
1986 Еліє Візель
1985 Міжнародний рух медиків за попередження ядерної війни
1984 Десмонд М'Лло Туту
1983 Ієх Валенса
1982 Альва Мірдаль
1981 UNHCR
1980 Адольфо перец Есківель
1979 Мати Тереза
1978 Анавар аз-Садаат і Менахем Бегін
1977 Міжнародна амністія
1976 Бетті Вільямс і Майрід Корріган
1975 Андрій Сакхаров
1974 Сван Мух Бріде і Сайсану Сато
1973 Генрі Кссіджнер і Ле ду То (відмовився від премії)
1972 Премія не вручалася
1971 Віллі Брандт
1970 Норман Борлауг

1969 Міжнародна організація праці
1968 Рене Касін
1967 Премія не вручалася
1966 Премія не вручалася
1965 UNICEF
1964 Мартін Лютер Кінг
1963 Міжнародний комітет Червоного Хреста і "Ліга асоціацій Червоного Хреста"
1962 Лінус Паулінг
1961 Даг Г'яльмар Агне Карл Гаммарскюлд
1960 Альберт Джон Лутулі
1959 Філіп Ноель-Бакер
1958 Жорж Анрі Піре
1957 Лестер Болвес Пірсон
1956 Премія не вручалася
1955 Премія не вручалася
1954 UNHCR
1953 Джордж Катлет Маршалл
1952 Альберт Швайцер
1951 Леон Жес
1950 Ральф Бюнше
1949 Лорд Джон Бойд Ор фон Брехін
1948 Премія не вручалася
1947 Кавакіа, представлені
"The Friends Service Council" та "The American Friends Service Committee"
1946 Емілі Грін та Джон Ралі Мотт
1945 Корделл Гулл
1944 Міжнародний комітет Червоного Хреста
1943 Премія не вручалася
1942 Премія не вручалася
1941 Премія не вручалася
1940 Премія не вручалася
1939 Премія не вручалася
1938 Міжнародне Бюро біженців Нансен
1937 Сесіль де Чалевуд
1936 Карлос Саведра Ламас

1935 Карл фон Осекі
1934 Артур Гендерсон
1933 Сер Норман Анґел
1932 Премія не вручалася
1931 Джейм Адамс і Ніколас Муррей Батлер
1930 Ларс Олоф Йонатан Сьодерблом
1929 Франк Біллінґс Келлог'
1928 Премія не вручалася
1927 Фердинанд Буїссон і Людовік Квіаде
1926 Арістід Бріан і Густав Стреземан
1925 Аустен Чамберлен і Чарльз Гейтс Дейс
1924 Премія не вручалася
1923 Премія не вручалася
1922 Фрітйоф Нансен
1921 Карл Г'яльмар Брентінг і Крістіан Лу Ланж
1920 Леон Віктор Аугуст Буржуа
1919 Томас Вудров Вільсон
1918 Премія не вручалася
1917 Міжнародний комітет Червоного Хреста
1916 Премія не вручалася
1915 Премія не вручалася
1914 Премія не вручалася
1913 Анрі ля Фонтен
1912 Елігу Рот
1911 Тобіас Міхель Карел Ассер і Альфред Герман Фрід
1010 Міжнародне бюро збереження миру
1909 Аугусту Марі Франсуа Беамерт і Пауль Анрібенжаме Балло д'Еструнеллес де Констант
1908 Клас Понтус Арнольдсон і Фредерік Барр
1907 Ернесто Теодоро Монета і Луї Рено
1906 Теодор Рузвельт
1905 Берта фон Зутнер
1904 Інститут міжнародного права
1903 Сер Вільям Рендел Кремер
1902 Еліє Докюмен і Чарльз Альберт Г'обат
1901 Жан Анрі Дюнан і Фредерік Пассі

Zwanzig Jahre dauerte die enge Freundschaft zwischen Bertha von Suttner und Alfred Nobel. Immer wieder versuchte Suttner, den Millionär zur Stiftung einer großen Summe für die Friedensbewegung anzuregen. Noch eine Woche vor seinem Tod im Jahr 1896 hatte sie ihm geschrieben: „Und auch darum bitte ich Sie mit erhobenen Händen: ziehen Sie niemals Ihre Unterstützung zurück – niemals, selbst nicht jenseits des Grabes, das uns alle erwartet.“ Von seinem Testament wusste sie damals noch nichts.

Двадцять років тривала близька дружба між Бертою фон Зутнер і Альфредом Нобелем. Зутнер намагалася знову і знову переконати мільйонера пожертвувати велику суму для руху миру. Ще за тиждень до його смерті 1896-го року вона писала йому: “І я молю Вас: ніколи не відмовляйте у Вашій підтримці – ніколи, навіть по той бік могили, яка чекає на нас усіх.” Тоді вона ще не знала про його заповіт.

